

**NECİP FAZIL'IN FİKİR DÜNYASINDA YAKIN DÖNEM TÜRK TARİHİ:
KAVRAM, OLAY VE KİŞİLİKLER¹
Hatice MUMYAKMAZ**

Bozok Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, hatice.guzelmumyalmaz@gmail.com
Makale Gönderme Tarihi: 03.05.2017 Makale Kabul Tarihi: 12.06.2017

Özet

Necip Fazıl, Yakın Dönem Türk Tarihini değerlendirirken, aşırı Batı hayranlığı, Türk'ün ruh kökünden ve tabiatıyla İslâmdan uzaklaşma, ihtilal, ordu gibi kavramları kullanmıştır. Olaylara yaklaşımını, durduğu çizginin yanı sıra ferdi ilişkileri de belirleyebilmiştir. O'na göre, Türk Tarihinde Tanzimat, doğu ve batı arasındaki muhasebe ve murakabeye girmediği, batıyı yüzeysel manada aldığı için ideal getirici değil, ideal götürücü olmuş ve Türk'ün ruh köküne zarar vermiştir.

Necip Fazıl, ihtilâli, bir bünyenin kendi içinde kendi öz nizamını sarsıcı ve yeni bir nizama yol arayıcı bir hareket olarak tanımlamış, vasıtalık ettiği gayeye göre kıymetlendirmiştir. Ordu, dışarıya başka milletlere doğru ve dışarıdan geleceklere karşı milletin dimağ emrindeki yumruğudur. Türk tarihinde, ordu muvazenesi bildikçe şevket ve şehamet artmış, muvazene bozuldukça, alçalma ve çürüme derinleşmiştir.

Necip Fazıl, gerek Cumhuriyet öncesi gerek Cumhuriyet dönemi gelişmelerini yukarıdaki kavramlar ışığında tahlil ederek değerlendirmiştir. Ruh ikilemi ve bohem hayatından, İslami bir hayat anlayışına dönüşünün ardından, olay ve kişilerin muhasebesini İslam algısı çerçevesinde yapmıştır. O'na göre, İslâm, Türkiye'nin ve doğunun kurtuluşu için yegâne vasıta. Yakın dönem Türk Tarihinde, ilerleme, hep Batılılaşmada görülmüş, meselelerin özü değil, kabuğu ile uğraşmıştır.

Çalışma, Necip Fazıl'ın Yakın Dönem Türk Tarihine bakışını, bu çerçevede kullandığı temel kavram, olay ve kişileri incelemeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Necip Fazıl, Yakın Dönem Türk tarihi, ihtilal, ordu, İslam, siyaset, siyasi şahsiyetler.

**THE RECENT TURKISH HISTORY IN THE OPINION OF NECİP FAZIL:
CONCEPTS, EVENTS AND PERSONALITIES**

Abstract

While evaluating the recent Turkish history, Necip Fazıl has used the concepts of extreme western admiration, distance from Turk's spirit root and Islam, revolution and army. His approach to events was determined by considering the framework of his perspective on life as well as individual relationships.

Necip Fazıl has defined the revolution, as an act of self-determination within itself as a movement that seeks a new way of searching and evaluated it according to purpose. The army is the fist in the mind of the nation against the other nations towards the outside and the from outside of the forthcoming. When the army became aware of the establishment of equilibrium, the glory and heroism increased. On the other hand, when the balance deteriorated, the descent and decay deepened.

Necip Fazıl assessed both the pre-Republican and Republican period developments in the light of the above concepts. After turning from spiritual dilemma and bohemian life to an Islamic sense of life, he made the accounting of events and persons within the framework of Islamic perception. According to him, Islam is the only means for the salvation of Turkey and of the East. In the recent Turkish history, progress has always been seen in Westernization, not the essence of the issues, but on the shell.

This study aims to examine Necip Fazıl's view of the recent Turkish history and the basic concepts, events and people he used in this framework.

Key Words: Necip Fazıl, Recent Turkish history, revolution, army, Islam, politics and political figures.

---

¹Bu makale, 02-05 Mart 2017 tarihinde Yozgat Valiliği, Yozgat Belediye Başkanlığı ve Bozok Üniversitesi tarafından "Necip Fazıl Yılı Etkinlikleri" çerçevesinde düzenlenen "Kaldırımlardan Sakarya'ya Necip Fazıl Sempozyumu"nda kısmen sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

NECİP FAZIL'IN HAYATINDA DOĞU BATI, MADDE VE RUH

Necip Fazıl, 26 Mayıs 1904'te, Çemberlitaş'tan Sultanahmet'e inen sokaklardan birinde yirmi odalı bir konakta dünyaya geldi. Dadı, mürebbiye ve hizmetçiler arasında büyüyen Necip Fazıl'ın ruh dünyasında babaanne ve dedenin hayat tercihlerinden kaynaklanan ikilem daha çocukluk yıllarında başlamıştı. Mecelleyi kaleme alan heyet içerisinde yer almış olan ve II. Abdülhamid'e düzenlenen suikast girişiminin mahkeme reisliğini yapmış olan Maraşlı Mehmet Hilmi Efendi, Necip Fazıl'a ilk dini telkin ve terbiye ile okuyup yazmayı öğreten kişiydi. Dedesinden divan şiirleri ve menkıbeler dinlemişti(Kısakürek, 1999:3-4; Okay, 2002:485; Boz, 2013:7).

Büyükannesi Zafer Hanım ise, armonikli piyanosu, elmasları, ziyafetleri, alafranga tutum ve davranışlarıyla öne çıkan bir İstanbul hanımefendisiydi. Beş altı yaşlarından on iki yaşına kadar okumuş olduğu çok sayıda çeviri eser, büyükannesinin seçimiymi(Kısakürek, 1999:12; Boz, 2013:17-20).

Öğrenciliği Mahalle Mektebinde başlayıp, Fransız Papaz Mektebine oradan Amerikan Kolejine, Rehber-i İttihad'a, Büyük Reşit Paşa Numune Mektebine, Mekteb-i Fünun-ı Bahriye'ye ve Darü'l Fünun Felsefe Şubesine doğru çeşitlenmişti. Bahriye-i Şahane, İngilizce vasıtasıyla Batı Edebiyatıyla ilgilendiği, aruz ile hece arasında gidiş gelişler yaşadığı bir zaman dilimiydi. Dönemin edebiyat gündemini oluşturan mecmualarda hikâye ve şiirleri yayımlanırken Maarif Vekâletinin Avrupa'ya gönderilecek talebeler için açtığı sınavı kazanmıştı. 1924'te Sorbone Üniversitesinin burslu Felsefe Bölümü öğrencisi olarak, Paris'e gitmiş, bohem hayatı ile günlerini geçirerek ülkeye zorunlu dönüş yapmak zorunda kalmıştı(Okay, 2002:485.; Boz, 2013:24-32).

1925'te Türkiye'ye dönmüştü. 1927-1929 çeşitli fasıllarla geçimini sağlamak için bankacılık yapmıştı. 1928'de "Kaldırımlar" adıyla ikinci şiir kitabını yayımlamış, bohem hayatı ve iç huzursuzluklardan kurtulamamıştı (Kısakürek,1999:68-72). Büyük ruh ıstırapı, "crise intellectuelle" diye tanımladığı huzursuzluklarında, Seyit Abdülhakim Arvası'yi tanınmasıyla birlikte 1935'ten sonra, maddeden manaya doğru bir dönüşüm başlayacaktı. Bu etki içerisinde verdiği ilk eseri Tohum'du. Tohum'da Maraş'ın Milli mücadeledeki öncü rolü işlenirken, maddeye ruhla karşı çıkmanın veciz bir anlatımı gerçekleştirilmekteydi(Kısakürek,1999:82-83.,95-103.;Boz, 2013: 61-67).

Necip Fazıl'ın kendi hayatındaki doğu batı, madde mana, pozitivizm metafizik kavgasını hayatının daha sonraki sürecinde yazdığı eserlerde ve tarihi anlama biçiminde görmek mümkündür².

Necip Fazıl'a göre, Doğu Batı fikrinin sahibi Garplıydı. Garplı, eski Yunan ve Roma'da olduğu gibi, Rönesans'tan sonra ve bugüne kadar, Şark deyince, hep belli başlı ve kabahatli bir insan soyunu

---

² Tanzimat'la birlikte Osmanlı aydınlarından bir kısmı ülkenin nasıl düzeleceği, batının nasıl yakalanılabileceği sorusuna akıl ve kanunla cevabını vermişti. Eşitlik ve dil gibi tartışmalar akıl ve kanunun ardından gelmişti. Öyle ki çağın, akılcı, hürriyetçi, terakkici, ilimci bir çağ olduğu Tanzimat'la anlaşılıyordu. Comte, İslâm'ın gerçeklik anlayışının Osmanlı İmparatorluğuna insanlık dinine, intisap etmede kolaylık sağlayacağını ve metafizik devre yaşanmadan pozitif din devresine geçilebileceğini ifade etmişti. Eyüp Bekiryazıcı, Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Osmanlı'da Felsefe Üzerine Bir Değerlendirme, *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Tetkikleri Dergisi, izudergiparkgov.tr.255-256.*; Pozitivizm, deneyle doğruluğu ortaya konulamamış her türlü bilgiyi geçersiz saymaktadır. Düşüncenin metafizik kayıtlardan ve her türlü metafizik problemlerden tamamıyla kurtulmasını isteyen bilginin ampirik bir biçimde elde edilmesini hedef alan bir akımdır. Bu dönemde pozitivizmin yanı sıra materyalizm de karşılık bulmuştu. Materyalizm, yegâne varlığın madde olduğunu iddia etmekte, maddi ve manevi gerçekliğin özünün madde olduğunu, zihinsel ve tabiat üstü hiçbir şey olmadığını, her şeyin hareket halindeki maddeyle veya madde ve enerji ile açıklanabileceğini savunmaktadır. Beşir Fuad, Ahmet Mithat, Abdullah Cevdet Baha Tevfik, Celâl Nuri pozitivizm ve materyalizm çerçevesinde düşünen aydınlar arasında sayılabilir. Mehmet Akgün(1999),1839- 1920 Yılları Arasında Türkiye'de Aydınlanmanın Uzantısı Olarak Temsil Edilen Felsefi Akımlar, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C:40, S:1, 486,489, 493-495.

Hatice MUMYAKMAZ

anlamıştı. Doğu, bir zamanlar dünyayı altın varaklarla zarflamak isterken, Batı, yalnız kendisini ve lâyık gördüğü kadar bir insanlık sahasını duman renginde madenle kaplamış, bu iki madde ve mânânın çarpıştığı hudutlarda, güneşin doğduğu ve battığı istikametlere doğru, iki dünya Doğu ve Batı meydana gelmişti(Kısakürek, 1968:25).

Şarklı okur yazar alt grup, iki dünya arasındaki muhasebe zaruretinin doğduğu durumlarda, dostunu düşmanını hesaba çekememiş, garpli okur yazar alt grubunun tesiri altına girmiş, dünyayı ve kendisini onun anlayış aynasından seyretmeye başlamış, onun çizdiği daire içinde haps olmuş, bu durum nefsinin iptale kadar gitmişti. Doğu dünyasının asırlardır giriştiği kısır ve köksüz ıslâhat hamleleri, okur yazar alt grubun, "çeyrek münevverlerin" eseri olmuştu. Garpli okur yazar alt gruba göre, şarklı garbın makine ve madde âlemini ne kadar ustalıklarla benimsemeye kalkarsa kalksın, davayı bizzat ruhu ve usulüyle kavrayamayacağı için daima satıhta ve âciz kalacaktı(Kısakürek, 1968:27).

Şarklı, saf ilimden, teknikten, dış dünyadan, akıldan, fert ve cemiyet münasebetlerinden, sistemli hak ve nizamdan, her türlü riyazî ölçüden, güzel sanatlardan, edebiyattan mahrum ve bunlara sahip olmak istedikçe garbın gülünç ve miskin taklitçiliğine mahkûm bir insan tipini oluşturacaktı(Kısakürek, 1968:28).

O'na göre Doğu, hiçbir zaman ve mekânda, kuru aklın maddeyi avlama hakkını ruhuna sindirememişti. Doğu, ruha, batı da maddeye, dürbünün doğru tarafıyla bakmış; doğu maddeye, batı da ruha, aynı dürbünün tersini çevirmişti. Neticede bugün Batı dünyası, haksızlığını, hak diye gösteren hünerli bir gözbağcı, doğu dünyası ise bu gözbağcıya mahkûm ve ana hazinesinin anahtarını, ceketinin astarında kaybetmiş bir sarsaktan başka bir şey değildi(Kısakürek, 1968:34-35).

Esasen doğu, batının 15. ve 16. asırda ayak bastığı akıl hakları sınırını 8. asırda aştığı hâlde kazancını sistemleştirmeden geriye dönmüş, 18. ve 19. asırdan sonra doğu, artık batının gözünde, bütün cins ve mezheplerini birleştiren bir miskinlik, davasızlık, mahkûmluk ve gerilik yeri olmuştur(Kısakürek, 1968:40).

Türkiye'nin içinde bulunduğu buhran, Tanzimat'tan Meşrutiyet'e, Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e ve Cumhuriyet'ten İkinci Dünya Harbine gelinceye kadar üç merhalede, ufak tefek kemiyet farklarıyla, hesapsız ve kitapsız batıya hayranlık, dünyayı ve nefsinin müşahede altına alamamak hastalığının yek pareleştirdiği bir bütündü(Kısakürek, 1968:42).

Tanzimat öteden beri eksik olan sâf ve büyük tefekkür adamları yerine, sığ ve basit politika kuklaları; taklitçi, ruhu ve maddesi hasta, Türk'e deri üstü bir kopya plânında kurtuluş aramaları hengâmesi idi.

Meşrutiyet; elinde bir de "Hasta Adam!" kırbağı, "Düyun-ı Umumiye" leri, Kapitülasyonları, Bankerleri, mektepleriyle Avrupalı karşısında duyulan ferdî ve içimaî illiyetlerin aksülâmeliydi.

Cumhuriyet ise, tek cümle halinde, Türk'ü mekân plânında tasfiyeye gelen Batı dünyasına karşı, binlerce yıllık bir tarihin asıl vârisi sıfatıyla millî kurtuluş iradesinin şahlanıştıydı. Bununla beraber bu şahlanış, sadece mekân plânında kurtuluşu idrâk etmiş; ruh plânında Garbın daha maharetli, fakat daima satıh üstü kopyacılığından başka bir oluştan şahit olamamış, maddesini Batının pençesinden kurtarabilmesine karşılık, ruhunu topyekûn muhasebesiz ve murakabesiz, Batı üstünlüğü ukdesine teslim etmişti. Öyle ki büyük hamlesinin sanat ve ideolocyasından öksüz yaşamış ve ruh plânının, belli başlı bir zümre elinde büsbütün harap edildiğini görmüştü(Kısakürek, 1968: 50-51). Avrupalı kendi öz ruhunu terki eden cevherlerden hiçbir şey kaptırmaksızın, şapkasını, ceketini, pantolonunu muâşeret edeplerini ve ideolocyalarının posalarını, âletlerinin ihraç malı beylik mamûllerini vermiş ve sırrını kendisine saklamıştı(Kısakürek, 1968:51).

Tanzimatı, bir kurtuluş hamlesi sananlar, öz Türklerden ziyade garp müverrihleri ve yanaşmalarıydı. Tanzimat hürriyeti, ekalliyetlerin malı olmuştu. Bu hürriyetle, devlet bünyesine giren ekalliyetler, Osmanlı bünyesindeki Türk milli ruhunu yok etmiş, devlet sırrı bırakmamışlardı. Düyun-u Umumiye ve Kapitülasyonlar ile devlet içinde devlet kurulmuş, vergiler gasp edilmişti. “Kızıl Sultan” lakabını verdikleri Abdülhamid’i devirmek için çalışanlar yanaşmalar ve mühtedilerdi. Bu mühtediler, garp ve dünya teşkilatını gizlice idare etmekteydi. Moskof Muharebesinden sonra gırtlığına kadar borca gömülü olarak devletin başında kalmıştı. Hıristiyan azanın Meclis-i Mebusan’daki maskeli hürriyet hegemonyasına son vermişti. Masonluğun devlet idaresindeki bağlarını kesip atmıştı. Otuz dört sene fasılasız borç ödemiş ve dışarıdan borç almamıştı. Hürriyet, adalet, uhuvvet, müsavat Türk İmparatorluğunu mezara gömmüştü(Kısakürek, 1964:12-13).

Tarih boyunca Şark ve Garp medeniyetleri, Garbın, akıl ve madde hâkimiyetiyle Şarkın boynuna, müstemleke ve istismar boyunduruğunu geçirmeye muvaffak olmuştu. Bütün medeniyet unsur ve âletlerini Garplı imal edecek ve Şarklı, sadece müstehlik sıfatıyla bunları kullanacak ve mukabilinde tarlalarını Garplı hesabına ekip biçecek ham maddelerini onun emrine verecekti. Bu arada Şarklının Garplıya yaklaşma haddi, sadece iradesiz bir hayranlık ve ipin ucu daima efendide kalmak şartıyla satıhtan taklitti(Kısakürek, 1964:53).

İHTİLAL, İNKİLÂB VE TÜRK TARİHİ

Necip Fazıl’a göre, Türkiye inkilâpları, bir fikir ve gaye uğrunda ve ihtilal çapında ciddi bir hareket olmamıştı. Tanzimat’tan beri yapılan inkilâplar, halk vicdanına girilmeksizin ve cemiyete aşılansızın, zabita marifetiyle evlere dağıtılan emr-ü fermanlardan ileriye geçememişti(Kısakürek, 2015:360).

Türkiye’de, artık tokmak inkilâbına değil, fikir inkilâbına sıra geldiğini kafalara tokmakla ihtar günü gelmişti. Ordu, bir oktu, kullanan şuur merkezi ise subaydı. Bağlı olduğu kafa, fikir ve hakikatti. Kafaya yön verici ruh, millet ve cemiyetti. Ordu, cemiyetin yumruğuydu. Gömülü olduğu eti acıtmayan bir tırnak gibi, başıyla ahenk halinde buldukça, o baş salim, o baş aziz ve o yumruk mübarekti. Bu yumruk başıyla ihtilafa düşer ve kendisini kendi zatıyla imtiyazlandırmaya kalkarsa o milletin başını dövmesinden başka bir netice doğamazdı (Kısakürek, 2015:360).

O’na göre, Türk ve Türkiye ihtilâli diye bir şey yoktu. Tanzimat’tan sonra ihtilâle benzer hareketler mevcuttu. Bunlar; Sultan Abdülaziz’in tahttan indirilmesi ve öldürülmesi, Abdülhamid’e karşı İttihat ve Terakki Darbesi, Milli Kurtuluş Hareketi ve Mayıs 1960 Gece Baskını.

Abdülaziz’in hal’i ve katli, kindar, asi ve gözü kara bir seraskerin, sözde hürriyet mücahidi paşalarla anlaşıp, harbiye talebesini peşine takma, birkaç kara ve deniz birliğini kandırabilme marifetinden ibaretti. Bu olay, basit, kısır ve ileriye doğru her fikirden mahrumdu.

İttihat ve Terakki, Fransız İhtilâlinden işportaya düşmüş bir kelime olup, komitacılık ruhu Balkan çetelerinden, yönetimi ise Mason Yahudi fikir kurmaylarından idareliydi. Sade batıya ve batılıya hayran, doğunun sefalet ve felaket sebeplerini anlamaktan acizdi. İrfansız ve murakabesiz bir çeyrek aydınlar hareketiydi. Eğer Sultan Abdülhamit “evliya” yapılı bir insan olmak yerine onları yok etseydi, I. Dünya Savaşına girilmez, dünya petrol sahalarının en zengini elinde olarak, Türk milletine maddi ve manevi hayat hakkını miras bırakmış olurdu(Kısakürek, 2015a:357-358).

Milli Kurtuluş Hareketi, İttihat ve Terakki’nin topyekûn uçuruma attığı İmparatorluktan, yorgun ve kısır kaynaklı Anadolu’yu kurtarma işiydi. Türk’ün bir iç oluş şahlanışı değil, dışa doğru kendini koruyuşuydu (Kısakürek, 2015a:359). 27 Mayıs 1960, “operet ihtilâlleri” diye vasıflandırılan Arap ve Afrika hükümet darbeleri arasında en şaşkın ve en komiğiydi. Daha ertesi sabah, ne kadar boş ve gayesiz olduğu ortaya çıkmıştı (Kısakürek, 2015a:359). İhtilâller böyle olurmuş gibilerden sehpalı kurulmuş,

Hatice MUMYAKMAZ

asılanlar asılmış, profesörlere fetvalar ismarlanmış, ihtilâlcılara tabii senatör unvanıyla muhafaza hisarları kurulmuş sonra çekilip gidilmiştir. Yoğurttan bir hükümete mukavvadan bir hançer saplanmıştı.

SİYASETE BAKIŞI VE SİYASİ PARTİLERLE İLİŞKİSİ

Necip Fazıl'ın siyasetle olan ilişkisi pragmatisttir. Usta bir yazar olarak siyasetçiler kaleminden destek almak istemişler, kendisi de eserlerinin yayımlanması için desteklenmeyi ve fikirlerinin siyaseten karşılık bulmasını istemiştir. Siyasetle ilişkisi Cumhuriyet Halk Partisi(CHP) ile başlamış ve Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) ile son bulmuştur. Siyasi partilerin liderlerine hitaben yazdığı açık mektuplar, engelleme ve desteklenmeye dair çok sayıda anıları ve görüşmeleri mevcuttur.

O'na göre Türkiye'de partililik Sultan Abdülaziz döneminde başlamıştır. Türk'ün bölünüp parçalanması için zehirli bir ithal malı olarak Türkiye'ye girmiştir. Nispeten canlı olan partiler ise, İttihat ve Terakki, Halk Partisi ve Demokrat Partiydi. İttihat ve Terakki Osmanlı İmparatorluğunu kumardaki tek zara bağlamış ve kaybetmişti. Hürriyet ve İtilaf, milli kurtuluş hamlesine karşı durmuştu ve İttihat ve Terakki'nin antiteziydi. Hâlbuki her iki Partinin de insan, cemiyet ve dünya görüşleri yoktu.

Cumhuriyet Halk Partisi ise mekân yani madde planında kurtardığı ülkeyi zaman yani ruh planında batırmış ve ceberut bir yönetim sergilemişti.

Demokrat Parti, bir teze sahip olmadan, anti tez olarak doğmuş, pasif halk ihtilâlini amacına ulaştıramamıştı. Gerçekleştiremediği halk ihtilâline ve sağlaştıramadığı varlık hikmetine karşılık kendisi kadar ucuz bir harekete kurban gitmişti. Zira ona ya "hep", ya "hiç" olmanın yolu gösterilmişti. Hep'e gidilemeyince hiç'e yuvarlanmak mukadderdi.

Türk Tarihinde Genç Osmanlılardan başlamak üzere, haysiyetli bir dünya görüşüne sahip bir kadrolaşma hareketi yoktu. Eşya ve hadiseleri kucaklayacağı bir ideali olmadığı için kendisini millete benimsetemedi. Sultan Abdülaziz'den Cemal Gürsel dönemine kadar, teşekkül eden fikir hizipleri ve partiler tek farika çerçevesinde toplanıp birleşmişti. Doğu geri, batı ileri idi. Milleti ilerletmek için batıyı kopya etmekten başka çare yoktu. Fransız İhtilâlinde kalma, demokrasi, liberalizm, uhuvvet, hürriyet, müsavet, adalet bir çalar saat monotonluğundaki nakarattı. Kurtuluşu dışarıda arayan bir dış şekildi. Bu partilerin kahramanları ise, Türk cemiyetinin, geçmişi bugünü ve tarih muhasebesi için tek damla ter dökmüş değillerdi. Başına ne geldiyse bu partilerden çekmiş olan Türk milleti, henüz gerçek bir ideoloji partisine kavuşmuş değildi. Kavuşmak bir yana kavuşmanın imkânlarına sahip değildi. Türkiye'de partiler tam bir asır, bekleneni kendi eksiklerinde göstermek ve milli hasreti derinleştirmekten başka bir işe yaramamıştı(Kısakürek,2015b:76-79). Daha önce CHP ceberutluğu varken, daha sonrasında çok parti hercümerci vardı(Kısakürek, 2015b: 84).

Cumhuriyet Halk Partisi'ne Bakışı

Halk Partisi, vatan kurtarıcılığını, sonradan tegallübe çevirmiş, kendi kurdurduğu Serbest Fırka da dâhil hiçbir muhalefet tecrübesine yer vermemişti. Düşman elinden kurtardığı Türkiye'nin ruhunu ve maddesini kendi eliyle batırmıştı. Necip Fazıl bu durumu, Başvekilliğinden Cumhurreisliğine kadar İnönü iktidarına izafe etmişti. Bu parti anlayışı, kendisinden sonraki hiçbir partiye ümit bırakmamıştı. Tek parti döneminde Müslümanlara yapılan zulüm de CHP eleştirisinin sebepleri arasındaydı.

Tek Parti döneminde, Necip Fazıl'ın Refik Saydam ve Memduh Şevket Esenal'ın desteği ile iki defa milletvekili adayı gösterilmesi söz konusu olmuş ancak İsmet İnönü tarafından reddedilmişti(Kısakürek,2016:27).

Necip Fazıl, Son Telgraf gazetesinde "Çerçeve" yazılarını yazdığı dönemde İsmet İnönü'yü öven birçok yazı kaleme almıştı. Bu yazılarından birinde, devlet idaresinin başına geçen İnönü'nün, halk tarafından, her derde deva bulabilecek kudrete malik bir insan olarak görüldüğünü söylemişti. Onun idaresinde Türk inkılâbı kıvamını bulup, artı ve eksilerini görerek, en olgun hâlini alacaktı. İnkılâpların ortaya çıktığı toplumla barışma vakti gelmişti ve onu halkla barıştıracak olan İnönü'yü. İnönü, Anadolu çocuğuydu, etrafındaki tufeylileri temizlemek durumundaydı(Beyaz, 2012:55-56; Şehsuvaroğlu, 2012:135).

1939 seçimleri öncesinde yazdığı "Yeni Meclis" adlı yazısında, İnönü'nün milletvekillerini gençleştirme planlarından bahsetmişti. Bu gençleştirme aynı zamanda "kalitelileştirme" anlamına da geliyordu.

Necip Fazıl, milletvekili namzedi olmak konusunda isteksiz olduğunu sözlü olarak ifade etse de, yazdığı yazılarda milletvekilliği beklentisi açtı(Beyaz, 2012:29).

Necip Fazıl'ın CHP ile ilgili ferdi tecrübeleri sadece milletvekilliği tecrübesi ile bitmiyordu. Başvekâlet Basın Yayın Umum Müdürlüğü İç Yayın Dairesinin 18.02.1944 tarih ve 4376/1275 sayılı raporunda, Büyük Doğu Mecmuasında İslâmî propaganda yapıldığı, kurtarıcılığın ancak Atatürk'e ait olduğu, O'nunla olabileceği, hesapsız ve kitapsız batıya hayranlık söylemi ile yönetimi eleştirerek kabahatini örtmeye gidildiği, şiir fıkra, karikatür, fotoğraf ve hacmi ile Türk milleti ve gençliğini rejime inanmaktan uzaklaştırıldığı ifade ediliyordu (BCA, 030.10.86.570.4.).

1947 yılında CHP Sanat Mükâfatı Piyas Müsabakasında Necip Fazıl'ın "Sabır Taşı" adlı eseri birinciliğe layık görülmüş ancak CHP Genel İdare Kurulunca bu birinciliğin şartnamenin bir ve üçüncü maddelerine aykırı olduğu eserlerin 1940 yılından sonra yazılması istenmesine rağmen, başlangıç tarihi olarak 1 Ocak 1940 yılının başlangıç kabul edildiği, son müracaat tarihi olarak 15 Ocak 1947 kabul edilmesine rağmen müracaat edenlerden bazılarının bu tarihten sonra müracaat ettikleri dolayısıyla jürinin mükâfata layık gördüğü iki eserin bu durumda olduğu ve şartnameye harfi harfine uyulması isteniyordu(BCA, 490.01.1423.700.1.16.).

Yarışma jürisi, birinciliği ittifakla Necip Fazıl'a vermişti. Jüri, bu iki eser yarışma dışı kabul edilse dahi diğer eserlerle ilgili kanaatinin değişmeyeceğini ifade etmişti(BCA,490.01.1423.700.1.18.;BCA, 490.01.1423.700.1.21.;BCA,BCA490.01.1423.700.1.22.;BCA,490.01.1423.700.1.141.). İnönü, olaya müdahil olmuş ve sonucun zorla değişmesini istemişti fakat jüri kararından vaz geçmemişti. Birincinin Necip Fazıl'ın eseri olduğu daha önce radyodan ilan edilmişti. Ahlaki ve iktisadi çözümeden bahsettiği "Para" adlı piyesinin de, geçtiği yer Türkiye olduğu iddiası ile eserin oynanmasına izin verilmemişti. Gerekli izni alabilmek için Ankara'ya Umum Müdürlüğe gitmiş, Refik Saydamla karşılaşmış ve 1942'de yayın temsil izni kazanmıştı(Kısakürek, 2016a:30-32.; Beyaz,2012.:22-23.) Celal Bayar'ın himayesi ile çıktığı bilinen Ağaç mecmuası, İnönü'nün gözünde Necip Fazıl'ın "Bayar'ın adamı" olarak bilinmesine sebep olmuştu.

Necip Fazıl'ın, İnönü ile ilgili eleştirileri, milli şef olarak adlandırılması, paraların üzerine kendi resimlerini bastırması, kendi heykellerini yaptırma arzusu ile başlamakta, ülkeyi maddi ve manevi manada zayıflattığına doğru ilerlemekteydi. Başta İspanya gibi harbe girmeyen memleketler, en üstün refah seviyesine ulaşırken; dışarıya zirai ürün ve hammadde satacak bir ülke olarak Türkiye, aç ve her şeyden yoksun kalmıştı. Toprak ve köylünün arası bu devirde açılmaya başlanmıştı. İrtikap, irtişa, karaborsa, gecekondu, kefen bezine değin ihtikâr, emir altında adalet, mahdut ellerde servet terakümü eleştirileri arasındaydı(Kısakürek, 2016a:43.; Şehsuvaroğlu,2012:135).

1946 Büyük Doğu'nun üçüncü yılı ve ikinci devresiydi. Örfi idare tarafından kapatılmıştı. Sebebi, kapağına konulan kocaman bir kulak resmiydi ve üzerinde "Başımızda Kulak İstiyoruz!" yazıyordu. Bunun manası, milletin dertlerini dinleyecek bir devlet kulağına muhtacız demektir(Kısakürek,2016a:9.).

Necip Fazıl, çocuklarının süt parasını ödeyemez olduğu aynı yıllarda bir gün postacının kendisine bir ihbarname imzasının ardından 400 lira getirdiğini anlatmaktaydı. Postaneye gittiğinde paranın Başvekâlet Hususi Kalem Müdürü Fuat Bayramoğlu'ndan yani başvekilden gönderildiğini öğrenmişti. Akşama doğru Nafia Vekili Cevdet Kerim İncedayı aramış, havaleyi alıp almadığını sormuş ve Başvekilin kendisi ile görüşmek istediğini söylemişti. Gönderilen para yol harçlığı ve Ankara'ya gelişi içindi. Bu dönem Demokrat Parti'nin kurulduğu ve Meclise 60 küsur mebus getirdiği dönemdi. Akşam saat 18:00 civarı İncedayı ile Başvekâlet dairesine gitmişler ve Başvekil ile görüşmüşlerdi. Başvekil, "Sır" isimli piyesinde milleti kanlı ihtilale tahrik ettiği ancak tutuksuz yargılanacağı için şükretmesini söyleyerek ihtar veriyordu. Bir bir buçuk saat eserlerinden bahsettikten sonra çekmecesinden Merkez Bankasının bandajı ile sarılı bir deste binlik çıkararak masaya koymuştu. Yüz bin liralık desteye yumruğunu dayayarak bu parayla günlük gazete çıkarabilirsiniz. DP'nin aleyhinde olduğunuzu biliyorum, bizi unutup onlarla uğraşın, din bağınızı insanları bize karşı harekete geçirecek şekilde açığa vurmayın demişti. N.Fazıl, kendisine nasıl böyle bir sualin sorulabildiğini söylemişti. Peker, mademki karşılığı budur öyleyse tevkifi bekleyin demişti. 1947'deki hapis günlerinde, durumu hâkimlere ifşa etmiş, Peker'den ise tekzip ve yalancılık ithamı gelmemişti(Kısakürek, 2016a:15-19).

Necip Fazıl'ın Celal Bayar'a bakışı, hem İş Bankası Umum Müdürlüğü'nden hem de İktisat Vekilliği'nden etrafına karşı himaye ve ağa tavrından dolayı hissi bir noktaya hitap ediyordu. O yıllarda Necip Fazıl, Bayar'ı her tavrında efendilik ve insanlık olan bir devlet adamı bilmişti. Kendisi ise bir sanatkar ve banka memuru olarak himayeye layık görülmüştü. Birinin Demokrat Parti'yi kurması, diğerinin Büyük Doğu'yu çıkarması birbirlerini anlamalarını sağlamıştı ancak 1952'den 1960'a kadar birbirlerine aykırı yabancılar olmuşlardı(Kısakürek, 2016a:55-64).

Demokrat Parti'ye Bakışı

İkinci Dünya Savaşı sonrasında Halk Partisi'nde kaynaşmalar olmuştu. Halk Partisi içinde ıslahat yapma konusu gündeme gelmişti. Hükümete ilk defa güvensizlik oyu verenler arasında Recep Peker gibi nefsanî bir irtikâp ile hareket edenlerle birlikte Celal Bayar, Adnan Menderes, Refik Koraltan ve Fuad Köprülü gibi basit bir anti tezle hareket edenler de vardı. Dörtlü Takrir, Demokrat Parti'nin tohumunu atmış ve ilk kadrosunu çerçevelemişti. Anayasaya dayalı olarak, vatandaş hesabına daha geniş hak ve hürriyet isteyen takrir, 12 Haziran günü Grupta müzakereye konulmuştu. İnönü, bunun üzerine 19 Mayıs törenlerinde ve Amerikan dürtüşüyle demokrasi prensiplerinin daha geniş tatbik edilmesi lüzumundan bahsetmişti(Kısakürek, 2016a: 47-49.).

DP'nin kurucu kadrosundan Celâl Bayar'ı, senyörvârî bir tavır ve dış görünüş içinde Halk Partisi ile ihtilafı, fert hürriyeti ve halk iradesinden ibaret, Türk'ün ruh kökü İslâm nizamına yabancı biri olarak tanımlıyordu. Fuat Köprülü, İlme doymayan, politika açlığı içinde kıvranan, basit, temel görüşten mahrum, kafası haris ve ruhu haris insandı. Refik Koraltan, Tenkit ve tahlil mevzuu olamayacak kadar sıradan, depo müdür seviyesinde bir adamdı. Adnan Menderes, o yıllarda silik bir CHP mebusu olarak Sarı Çizmeli Mehmet Ağaydı. Demokrat Parti adı bile isimleri sıfat yerine kullanan Türk dilinin dehasını inciten bir parti adıydı. Tüzüğü, liberalizm, fert hürriyeti ve halk idaresi fikirlerini iç içe kaba çizgilerini benimseyici CHP ile hiçbir temel ölçüde bir aykırılık belirtmeyen beylik bir nâmeydi. Demokrat Parti'nin ne halkın ruh temelini yol açmak ne de onu kendi tefekkürüne çekmek gibi yeni bir düşünce ve hareket belirleyici vasfı vardı (Kısakürek, 2016a: 55-57, 61). Demokrat Parti'nin muhalefet devresi dört yıl ve iktidar safhası on yıl boyunca Bayar'ı telkin altına alacak her hangi bir dünya görüşü ve kişi parti kadrosundan çıkmamıştı(Kısakürek, 2016a: 107).

Necip Fazıl, Demokrat Parti iktidarını, 1954 seçimlerine kadar dört sene, "Hedefsiz Gayret Devresi". İkinci devre, 1957 seçimlerine kadar, "Boşuna Zahmet Devresi". Üçüncü Devre, 1960 baskınına kadar üç sene, "Boyuna Gaflet Devresi" olarak tanımlamıştır (Kısakürek, 2016a:181).

Adnan Menderes ise, başlangıçta bir muammaydı. Sonrasında, O, içindeki her tezin bir anti tezini içinde kuvvetle yaşatan, havaya göre birinden birine yol veren, gayet girift görünüşlü, mekanizması ele geçince son derece basit, ruhî mânâda bir merkeziyetsizlik tablosuydu. Nadide bir saat makinesine benzeyen bu ruhun çarkları arasında sabit bir ahenk, merkezi fikre bağlı bir vahdet, bir iş insicamı yoktu(Kısakürek, 2016a:231). Maddi manada kıyafetine son derece düşkün bir şehirli tiptiydi. Sesi daima kısık, gözleri hüzünlü, elleri pamuk ve narindi. Mahçup, sıkılgan, aşırı alingandı. Konuşurken koca karı ağzının hususi klişeleriyle süslü konuşmaktaydı(Kısakürek, 2016a:415-416;Kısakürek, 2013:10).

Sabit fikirleri üzerine gitmiş, murakabe melekesini her gün kaybetmiş, muhalefete karşı artan bir nefis kontrolsüzlüğü içine girmişti(Kısakürek,2016a:378). Necip Fazıl, ezanın asliyle okunduğu vakit, O'nu bir kurtarıcı gibi görmüş, Demokrat Parti içinde yine de O'ndan ümidini kesmek istememişti (Kısakürek, 2016a:). Öyle ki yüz yirmi yıldır (1839-1959) sökün eden sahte kahramanlar arasında, Türk Tarihinin beklediği müspet vasıflar ve fevkalade fırsatlar temsilciliğinin ilk örneğiydi. O'nu tek bir silkiniş, nefis murakabesi ve oluş hamlesi bekliyordu. 1960'da O'na "Ya ol! Ya öl!" demişti(Kısakürek, 2016a:360; Şehsuvaroğlu, 2012:137.). 1959-1960 arasında artık vakit kalmamıştı. Ne yapacaksa artık yapmalıydı. Mart Nisan Mayıs ayları her türlü iftira, tehdit, fısıltı, hırsızlık hikâyeleri ile karşı karşıyaydı. Etrafındakiler, şaşkın ve telaş içindeydiler(Kısakürek,2016a:389-390.) Yarım tedbirlerle büsbütün muhalefeti azdırmak yerine, millet gençlik ve ordu destekli bir hareket üstlenmeli ve muhalefeti öldürmeliydi. Onun yerine, Meclis'te Tahkikat Komisyonu kurma zaafına düştü. Hâlbuki tahrik ve tedhişten başka bir işe yaramayacaktı. Bununla Anayasayı ihlal kabul edilecek, Halk Partisi ve İnönü'nün önu açılacaktı(Kısakürek, 2016a:401.)

İnönü'nün, Menderes'e karşı tavrı, polisi çıldırtan bir fantoma rolüydü. Hükümet Menderes, İnönü fantomaydı. Ters görevlerde olsaydılar, Adnan Bey asla O'nun yaptığını yapamazdı. Kabiliyeti ve asaleti müsaade etmezdi. İnönü Menderes'e, izini gösterir, üzerine çullanıp kaçiverirdi. Hiç enselenmedi. Menderes boyuna açık vererek örselendi. Adeta sinir hastası oldu(Kısakürek, 2016a:336.).

Menderes, dış politikada, Sovyetlere karşı, ne yaparsan yap, beni hedef alma diyen idare-i maslahattandır. Büyük demokrasilere karşı NATO üyeliğine bürülü "efendim sensin, ne dersin ve ne dilersen eyvallah!" tavrıydı. Bağdat Paktına rağmen, Arap ve İslam dünyası üzerinde nazım bir rol oynamamış, kazanacağı imtiyazları bile takdir edememişti. İsrail'e karşı Büyük Demokrasilerin çizdiği Yahudi lehtar hareket hattının dışına çıkamamıştı. Daima Amerikan diktasına tabiiydi. Kıbrıs meselesi, bahadırılığın ve celadetin gösterilebileceği tek yerken yüzüne gözüne bulaştırdı. Kıbrıs'a bir millî dava hissiyatı ve dikkati ile yanaşılmalı havadan ve denizden zapt edilecek günün müsait şartları aranmalıydı. Kıbrıs Davası, Menderes'in çıkardığı ve üstesinden gelemediği bir mesele olarak siyasilerin her gün yüzüne gözüne bulaştırdığı bir iş mahiyetindeydi. Eğer bu davayı neticeye erdirici hamlenin adamı olsaydı kahraman olurdu (Kısakürek, 2016a:357-362.) Menderes, dış şekillere bağlı bir medeniyet ve hürriyet sevdalıydı. İnkılâbı ne fikirde ne de aksiyonda tamamlayıcı kudretten eser yoktu(Kısakürek, 2016a:186.).

Necip Fazıl, Büyük Doğuyu çıkarmak ve yayın sürdürmek için Menderes döneminde, örtülü ödenekten yararlanmış ve korunmuştu. Kendisinin başvekile yazdığı mektuplar ve ödeme makbuzları da bunu göstermektedir(BCA, 010.09.175.531.1.7.; BCA 010.09.175.531.1.8.; BCA 010.09.175.531.1.9.). Ayrıca kendisi de örtülü ödenekten para aldığını ancak bunu hükümet meddahlığı vazifesi için almadığını, aklını, ruhunu Batıda değil, Doğu'da ve İslam'da tutmanın gereğine inanmış ve bunun için çalışan biri olarak Adnan Menderes'i bu fikre istidatlı biri olarak görmüş, yardımını davasının hakkı olarak görmüştü. Aslında Adnan Menderes, örtülü ödenek desteği ile Necip Fazıl'ı kullanmış değil, Necip Fazıl Menderes'i kullanmıştı. Necip Fazıl bu cümleleri, darbe mahkemesinde söylemiş, böylece ardından Sarı Zeybek şiirini yazdığı Başvekili korumayı amaçlamıştı(Kısakürek, 2016a:464-465). Başvekil'e gösterilmesi ricasıyla

Hatice MUMYAKMAZ

kaleme aldığı yazıda, benim yaptığımı yapanlara, hükümetler ve rejimler servetlerini verir ve nimetlerini yağdırır demektedir(BCA, 010.09.175.531.1.)

Adalet Partisi'ne Bakışı

27 Mayıs sonrasında işler kanun, nizam ve usul adı verilen bir sahaya aktarılınca, millete hiç olmazsa nazariyede dilediği fikir ve partinin etrafında halkalanmak izni verildi. Adalet Partisinin kuruluşu normal şartlarda olsaydı, değil birkaç dakika, birkaç asır bile böyle bir partinin adını işittirmeye yetmezdi fakat günün şartları buna yetmişti. 27 Mayıs Hareketinin ardından koşar adım harekete geçen muhalefet, parçalara bölünmek ve bütünleşmesine engel olunmak istendiği ve daha nice baskılara girilmek istendiği halde yine de Adalet Partisinin desteğini almıştı. CHP'ye kırk yıllık mazisi ve ihtilâlin desteğini görmemiş olmasına rağmen galip gelmişti. CHP, bütün olup bitenlere rağmen hükümeti kurmamalı ve milleti temsil yetkisini kendisinde görmemeliydi ancak bu şekilde milletin kalbinde yerleşebilirdi. CHP'nin başında kökten gelen bu mânâları süzebilecek bir kulak yoktu(Kısakürek, 1964a: 10-11).

Adalet Partisine düşen borç, hiçbir koalisyon tertibine aldanmamalı, palyatif tedbire bağlanmamalıydı. Bununla beraber Adalet Partisi'nin hükümetten çabuk çekilmeyi bilmesi, prestijini ayakta tutmasını sağladı. Adalet Partisi'nin "varım ve karşınızdayım" demesi gereken nice vesilelerde hiç sesi çıkmamıştı. Çıkardığı sesler ve tavırlar oldukça acemiceydi. Belli başlı bir ruh dayanağı ve idealden izler görünmemişti. Bu kargaşalıklar, daima İnönü'nün ekmeğine yağ sürmüştü(Kısakürek, 1964a:11).

1961'de Ragıp Gümüşpala tarafından kurulan Partide, 1964'te Gümüşpala'nın ölümünün ardından liderlik kavgası başlamıştı. Necip Fazıl, Saadettin Bilgiç'in kazanmasını destekliyordu. Mukaddesatçı Bilgiç yerine, partinin Demirel'in eline geçmesi, masonların kazanması anlamına geliyordu. Süleymanname isimli şiiri ile Demirel'i eleştirmişti. Demirel'i günü birlik siyasetçilikle, makamını bırakmamakla eleştiren Necip Fazıl, ilerleyen zamanlarda CHP'nin karşısındaki tutumu sebebiyle desteklemişti. Demirel, lokum kadar yumuşak ve elastikiydi, kurnazdı. Nitekim Parti, zamanla Türk'ün ruh köküne düşman insanların eline geçmişti. Adalet Partisi fidanını kurutup, muvazaacı, kollayıcı bir nebat çıkarmışlardı. Karanlık, gayr-i milli sermayeye gıda hazırlayan, Amerikanizm ve siyonizm emellerine uygun bir vasıta haline getiren Süleyman, Muhteşem Süleyman rolüne girmişti. 1969 seçimleri, halkı hayal kırıklığına uğratmasına rağmen, son bir şans vermişti(Beyaz, 2012:46.; Kısakürek, 2014:142-145.; Kısakürek, 2014:275-277).

Milli Nizam ve Milli Selamet Partilerine Bakışı

Necmettin Erbakan, Adalet Partisi içinde, mukaddesatçıların gereği gibi yer bulamadığı düşüncesi ile 1969 seçimlerinde Konya'dan bağımsız olarak aday olmuştu. Kendisi gibi bağımsız olarak aday olan on yedi arkadaşı ile Milli Nizam Partisini kurmuştu. Necip Fazıl, Partinin içinde bir yer almamakla birlikte başlangıçta Partiden ümit var olduğunu ifade etmişti ancak hiçbir partide Büyük Doğu ruhunu görememişti(Beyaz, 2012:47.)

Milli Nizam'ın adı, milli ruh kökünden gelen bir vaattir. Bununla beraber Milli Nizam'a tam destek de vermemişti. Yirmi yedi yıllık davanın çilesinden teçhizat devşiren Milli Nizam rüyalarındaki şeklin renk ve çizgilerini hadiselere nakşedebilecek, istediği ve beklediği Parti olabilecek miydi? Necip Fazıl, siyaseti bir araç olarak görmekle beraber milletin ve gençliğin kurtuluşunu eğitimde görmüştü(Şehsuvaroğlu,2012:145-146).

1971'de Milli Nizam Partisi laikliğe aykırılık sebebi ile kapatılmıştı. 1972'de Milli Selamet Partisi kurulmuş, Partinin başına Süleyman Arif Emre getirilmiş, 1973 seçimlerinde %11 oy almıştı. 1974'te ise CHP ile koalisyon kurulmuştu. Necip Fazıl, Erbakan ve arkadaşlarını üç sebepten eleştirmişti. Kendisinin o güne kadar getirdiği mücadeleyi, onlar kullanmıştı. Kendisi hapiste yatarken bu kişiler, O'nun yanında bulunmamıştı. İkincisi, Necip Fazıl bu Partiye yaklaştırılmadığı gibi istediği hiçbir kimse aday

Necip Fazıl' ın Fikir Dünyasında Yakın Dönem Türk Tarihi: Kavram, Olay ve İlişkiler gösterilmemişti. Üçüncü olarak, Erbakan'ın 1973 seçimlerinden sonra CHP ile koalisyon kurmasıydı. Bu hareketle Erbakan, köşeye sıkışan CHP'yi kurtarmış, CHP'nin yaptığı bütün yanlışlardan MSP'de etkilenmişti. MSP, Büyük Doğu ile yüksek tahsilini tamamlamış bir neslin aceleyle kurulmuş partisiydi. Koalisyon kurmak yerine, 1977 seçimlerine kendisini hazırlamalıydı ve MSP tam bir hayal kırıklığıydı (Beyaz,2012:48).

Esasen Necip Fazıl, 1977 seçimleri için bütün makamların kendisine kapalı olduğu ancak vereceği listenin değerlendirilmesini istemiş, MSP'ye 1015 kişilik bir liste vermişti. Bu liste, en güçlü oldukları yerde aday gösterildiğinde MSP'yi istediği kuvvete getirecekti. Kendisi de Edirne'den Van'a çalışmalara katılacaktı ancak talebi, kabul edilmemişti. Bu hareket, O'na göre, öz davaya ihanetti (Şehsuvaroğlu,2012:149.; Beyaz,2012:126).

Milliyetçi Hareket Partisi'ne Bakışı

Necip Fazıl, ümidini MSP'den kestikten sonra, Milliyetçi Hareket Partisi'ne ve ülkücü gençliğe yaklaşmıştı. Ülkücülerin komünizmle mücadelesi, aktif olmaları ve kendisine gösterdikleri saygı, ideolojiden uzak olmalarına rağmen, bu partinin ıslah edilebilir olduğunu göstermişti. Milli Türk Talebe Birliği ile ülkücü gençliği bir araya getirmek istemiş, birincisiyle beyin ve kalp, ikincisi ile enerji ve hamle yeteneği kazandırılarak mükemmel bir gençlik inşa edilecekti. Ülkücülerin, ırkçı ve kavmiyetçi taraflarını yok ederek, milletlerine olan sevgilerini İslâm'a dayandırmak istiyordu (Beyaz,2012:49.)

Necip Fazıl, 1977 seçimleri için MHP'ye bir metin hazırlamıştı. Bu metni kabul ederlerse onlara yardım edecekti. Aslında Türkeş de Necip Fazıl'ın birkaç slogan yazmasını ve seçimlerde konuşmasını istiyordu. Nitekim bir Kayseri mitingine, MHP Kongresine katılmış, slogan da yazmıştı. Taha Akyol'un aracı olduğu ve katıldığı bu görüşmelerde Necip Fazıl, Erbakan ve ekibini ağır sözlerle eleştirmiş ve İttihatçıların gözü karalığında Büyük Doğucuların varlığını arzuladığını ifade etmişti. İlki Necip Fazıl'ın, ikincisi Türkeş'in evindeki bu görüşmelerden ikincisinde, Necip Fazıl Türkeş'in ordudaki gücünü merak edip sorgulamış, Türkeş ise, yuvarlak cümlelerle geçiştirmişti. Fazıl, Akyol'a görüşmeden sonra, orduda gücü varsa da yoksa da ifşa etmiyor, demişti (Akyol, <http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/taha-akyol/necip-fazil-ve-turkes-27518667>, Erişim Tarihi: 5.11.2014).

Necip Fazıl, 1960 darbesinin milli iradeye karşı yapıldığını söylerken, 1980 darbesinin milletin çağrısı üzerine gerçekleştiğini söylemiştir. Necip Fazıl'ın, ülkedeki sağ sol çatışmasından doğan kaotik ortam ve komünizme karşı duyduğu nefretten dolayı, 1980 darbesine daha farklı yaklaşmıştır (Beyaz, 2012:51.)

Necip Fazıl, komünizmi Allah, milliyet, mukaddesat ve Türk tarihi üzerinden değerlendirmişti. Peygamberler, hasta ve mütereddi insanlar; mukaddesat avanakları avlamaya memur ökse; milliyet, bir derebeylik vehmiydi. Milli tarih, efsane; milli hatıra hastalık; milli kin ve öç duygusu ise irticaydı (Kısakürek, 2013:194-195).

Sonuç

Necip Fazıl, doğduğu aile ve eğitim hayatı itibarıyla, Tanzimat'tan beri Türkiye'de var olagelen (doğu-batı, madde-metafizik karşıtlığı) ikil yapının yaşantısında kriz haline dönüştüğü bir aydındır. Bohem hayatından kurtuluşu, "ruhunun huzur buluşu" ise İslâm'a yönelmesi ve Seyyit Abdülhakim Arvasi'yi tanınmasıyla. O'nun ruh dünyasındaki bu çatışma ve tercih, bundan sonra aynı üslupla eserlerine de yansımış; eserlerini çatışmacı, bir anti tez biçiminde, mübalağa ve sert bir dille kaleme almaya başlamıştır.

Bu manada Doğu'nun ve Türkiye'nin içinde bulunduğu, batı mukallitliğinden kurtulması, ruh dünyasının yeniden canlanması ancak İslâm'a sarılışla olabilecektir. Yakın Dönem Türk Tarihi, hatta Klasik Dönem bile yapılan düzenlemelerin içinin boş bırakılması, meselelerin özü yerine, dış kabuğu açısından

Hatice MUMYAKMAZ

değerlendirilmesi, düzenlemeleri planlayan bürokrat ve ordu mensuplarının yanlış bakış ve duruşları sebebiyle amacına ulaşamamış, yanlış istikamete kaymıştır. Zaten inkılâpçı bir kişilik diye, tanımlanabilecek olan Necip Fazıl, bu manada yakın dönem Türk Tarihini batıdaki inkılâp hareketleriyle mukayese ettiğinde Türkiye’de halkın dâhil ve destek olmaması açısından bir ihtilalin ve inkılâbın olmadığını ifade etmiştir. O yalnız, iman adamı değil imanla aksiyonun bir arada olduğu insan tipini yetiştirmek, kendi kurguladığı aydın, “medeni Müslüman toplum yapısını” görmek istemiştir. Öyle ki bu bir yandan eğitim yolu ile gerçekleştirilirken, diğer yandan kurumlarını tasnif ve tarif ettiği bir yönetim biçimi ile olacaktır.

İslâm olduğu ve İslâmın sancaktarlığı için kendisi ile övünmesi gereken millet, emperyalizm karşısında sınavı kazanmakla beraber, tercihleri ve yaptıkları sebebiyle kendi ruh kökünü çürütmüştür. Bu çürüme esasen Tanzimat’tan beri var olagelmıştır. Cumhuriyet döneminde de Müslüman kimliğini taşıma, ya da yapılan inkılâpların dış vechesine karşı İslâmî bir eleştiri getirme, Müslümanların zulüm görmesine ve mazlum olmasına sebebiyet vermiştir. Esasen bu zulümler, Cumhuriyet ya da bizatihi eleştirdiği İnönü devrinden çok önce başlamıştır. Tek bir dünya görüşü olmaması, dönemlerine ve Milli Mücadeleye katkıları görülmeksizin, İttihatçılar, mason ve siyonistlerle iş birliği yapmış bir grup olarak Müslümanların hâmisî ve istikbali Sultan II. Abdülhamid’i tahttan indirmişler, Türkiye’yi I.Dünya Savaşına dâhil etmişlerdir.

Bu değerlendirmelere, Necip Fazıl’ın İslamcı bir yazar olarak, İslâm’ı merkez alan, batı taklitçiliği ve materyalizme karşı bir duruşla kendi dünya görüşünü ya da “ideolocyasını örmeye çalıştığı” hakikati çerçevesinde bakılmalıdır. Öyle ki bu dünya görüşüne inanan nesiller yetişmiş ve siyasi mânâda karşılığını da bulmuştur. Necip Fazıl, Türk Devletinin ve İslâm dünyasının dirilişini, İslâm’ın özüne sarılmakta görmüş, Cumhuriyet dönemi siyasî parti ve kişilikleri de bu anlayışa yaklaşabildikleri çerçevede değerli görmüştür. Bu sebeple, ümit var olduğu, Menderes’e “Ya ol, Ya öl” diyebilmiştir. İdeolocyasını anlatmaya, olayları değerlendirmeye, insan yetiştirmeye bir vasita olan Büyük Doğu’ya ve yayın hayatına destek olmuş olan Menderes kişisel hayatında bir liberal dahi olsa bunun için kıymetlidir.

Ancak O’nun kitapları ve düz yazıları, O’nun hayat felsefesi, olaylara bakışı ve anlamlandırmalarını ifade etmektedir. Aksi halde tartıştığı konulardan birçoğu akademik olarak tartışmalıdır. Mesela ilk dönem İslamcılar ve hatta O’nun din mazlumları olarak gördüklerinden bazıları dahi Sultan II. Abdülhamid’e muhalefet etmiş ve dönemin hürriyet ve kardeşlik sloganından aydınların büyük kısmı etkilenebilmiştir. İttihat Terakki sadece pozitivizmin ve materyalizmin hâkim olduğu tek başına bir dünya görüşünü mü ifade etmiştir? Mondros sonrasında Talat, Enver ve Cemal yurt dışına giderken, İttihatçıların geride kalanlarının Milli Mücadeledeki rolü ne olmuştur?

Türk Tarihinde halkın irade ve katılımıyla yapılmış bir ihtilal olmamakla beraber, Cumhuriyet’in kendisi başlı başına bir inkılâptır. Mustafa Kemal’in etkisinde kaldığı iki dünya görüşü, Cumhuriyeti, Çağdaşlaşma(Batıcılık) ve Türkçülük çerçevesinde tasavvur etmiştir. II. Meşrutiyet’in üç güçlü fikir akımından İslâmcılığın bu mânâda, Cumhuriyet’in yukarıdan aşağıya şekillenmesi açısından kuruluş ve gelişiminde etkisi olmamıştır. Atatürk’ün “Hayatta en hakiki mürşit ilimdir, fendir” sözü, hurafelerden, gerilikten kurtarmak istediği bir toplumun ilerlemesi için ilmi tek vasita olarak değerlendirmekte, bu söz O’nun ve çağdaşlarının pek çoğunda var olan pozitivizmin etkisini de göstermektedir.

Her fikir, her olay ve kişiliği döneminde anlamak ve yorumlamak, genellemelerden kaçınmak, tarih ilminin temel prensiplerindedir. Objektif tarih yazımı, Abdülhamid’e hayran ya da İttihatçılara düşman, Osmanlıyı öven ya da Cumhuriyet’e karşı nesiller üretmeyi değil, olanı olduğu gibi dönemde anlayarak değerlendirmeyi öngörmektedir. Bu açıdan Necip Fazıl’ın yazdıkları, İslamcı bir şair ve mütefekkirin Türk Tarihine bakışı ve ideolojik tanımlamaları olarak değerlendirilmelidir.

Kaynakça

AKGÜN, M. 1839- 1920 yılları arasında Türkiye'de aydınlanmanın uzantısı olarak temsil edilen felsefi akımlar, *Ankara Üniversitesi İlahiyat fakültesi dergisi*, C:40, S:1,1999, ss.475-497.

AKYOL,T.(2014). Necip Fazıl ve Türkes, <http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/taha-akyol/necip-fazil-ve-turkes-27518667>, (Erişim Tarihi: 05.11.2014).

BARDAKÇI,M.(2010). Meclis'te İkinci 'Peygamber' Kavgası, <http://www.haberturk.com/yazarlar/murat-bardakci/225214-mecliste-ikinci-peygamber-kavgasi>, (Erişim Tarihi: 04.02.2010).

BEYAZ, Y. (2012). *Nesir yazılarına göre Necip Fazıl'ın düşünce dünyası*, Edirne, Yayımlanmamış Doktora Tezi.

BOZ, D.(2013). *Büyük Doğu'nun ruhu Necip Fazıl Kısakürek*, Konya, Konya Büyük Şehir Belediyesi Yay., Mayıs 2013.

ÇOBAN, F.(2015), İslamcılığın Fikri Taşıyıcısı Olarak Türkiye Siyasi Hayatında Necip Fazıl, *Mülkiye dergisi*, 39(3), 59-87.

DURAN, B.(2015), Cumhuriyet Dönemi İslamcılığı, *İslamcılık*, 6, İstanbul, İletişim, 129-135.

ENGİN, İ.(1992). "1860-1908 Yılları Arasında Osmanlı Devleti'ndeki Pozitivist ve Materyalist Akımlarda "Kültürel Değişim" Olgusu". *Osmanlı Tarihi araştırma ve uygulama merkezi dergisi*, S:3, 179-191.

KISAKÜREK, N.F. (1968), *İdeolocya örgüsü*, İstanbul, Büyük Doğu Yay.

KISAKÜREK, N. F.(1999). *O ve Ben*, İstanbul, Büyük Doğu Yay.

KISAKÜREK, N.F.(2003). *Ulu Hakan İkinci Abdülhamid Han*, Büyük Doğu Yay. 12.Basım.

KISAKÜREK, N.F.(2008)., *Son devrin din mazlumları*, Büyük Doğu Yay.,26.Basım.

KISAKÜREK, N.F. (2008), *Yahudilik, masonluk ve dönmelik*, (Yay. Haz. Suat AK), İstanbul, Büyük Doğu Yay., 2.Basım.

KISAKÜREK, N.F.(2009a). *Savaş yazıları I(1939-1943)*, İstanbul, Büyük Doğu Yay., 2.Basım.

KISAKÜREK, N.F.(2009b). *Savaş yazıları II(1939-1943)*, İstanbul, Büyük Doğu Yay., 2.Basım.

KISAKÜREK, N.F.(2012). *Müdafaalarım*, İstanbul, Büyük Doğu Yay.,10. Basım.

KISAKÜREK, N.F.(2013). Günün Büyük Tehlikesi Komünizma; Bunlar Kimdir? (1), *Başmakalelerim 1*, Büyük Doğu Yay. 4.Basım.

KISAKÜREK, N.F.(2014a). *Başmakalelerim 2*, İstanbul, Büyük Doğu Yay., 4.Basım.

KISAKÜREK, N.F. (2014b). Süleyman Bey, *Başmakalelerim 3*, İstanbul, Büyük Doğu Yay. 4. Basım.

KISAKÜREK, N.F. (2014b). Demirel'e Mektup, *Başmakalelerim 3*, İstanbul, Büyük Doğu Yay., 4. Basım.

KISAKÜREK, N.F.(2014c). *Hesaplaşma*, İstanbul, Büyük Doğu Yay., 12. Basım.

KISAKÜREK, N.F. (2015a). *İhtilâl*, İstanbul, Büyük Doğu Yay., 13.Basım.

KISAKÜREK, N.F.(2015b). *Türkiye'nin manzarası*, İstanbul, Büyük Doğu Yay., 12. Basım.

KISAKÜREK,N.F.(2015c). *Çepeçevre Sosyalizm, Komünizm ve İnsanlık*, İstanbul, Büyük Doğu Yay., 14.Basım.

KISAKÜREK, N.F.(2016a). *Benim Gözümde Menderes*, İstanbul, Büyük Doğu Yay.,10. Basım.

Hatice MUMYAKMAZ

- KISAKÜREK, N.F.(2016b). *İman ve aksiyon.*, İstanbul, Büyük Doğu Yay., 25.Basım.
- KISAKÜREK, N.F.(1964).Türkiye'deki Sımsarlarına Kendinden Bir Fert Gibi Değil Kazuratu Gözüyle Bakan Avrupalı, *Büyük Doğu*, Y:21, S:3, 12-13.
- KISAKÜREK, N.F.(1964). Adalet Partisi, *Büyük Doğu*, Y:21, S:3,10-11.
- KORLAELÇİ,M.(2014). *Pozitivizmin Türkiye'ye girişi*, İstanbul, Kadim.
- HANİOĞLU,Ş.M.(2001) İttihat ve Terakki Cemiyeti, *İslam Ansiklopedisi*, İstanbul,TDV Yay.,476-484.
- OKAY, O.(2002). Necip Fazıl Kısakürek, *İslâm ansiklopedisi*, Ankara, TDV Yay., 2002, 485-488.
- ÖZDENÖREN, R. (2005), Necip Fazıl Kısakürek, *Modern Türkiye'de siyasi düşünce İslamcılık*, İstanbul, 2. Baskı. C:6, 136-156.
- ÖZKAN,K.(2014). *Türk modernleşmesinde pozitivizmin bilim algısı*, Belgi, 7, 923-951.
- ŞEHSUVAROĞLU, L.(2012). *Ordusunu arayan kumandan Necip Fazıl Kısakürek ve Büyük Doğu'su*, Ankara, Elips.
- YAZICI,E.B.(2003).Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Osmanlı'da Felsefe Üzerine Bir Değerlendirme, *Atatürk Üniversitesi İlahiyat tetkikleri dergisi*, izu.dergipark.gov.tr, S:19, 247-276.,(Erişim Tarihi: 30.4.2017).

Sürelî Yayınlar

- KISAKÜREK, N.F.(1950). *Büyük Doğu*, Y:6, S:23.
- KISAKÜREK, N.F.(1950). *Büyük Doğu*, Y:6, S:25.
- KISAKÜREK, N.F.(1954). Bir Zamanlar ve Şimdi, *Büyük Doğu*, S:7.
- KISAKÜREK, N.F.(1959). *Büyük Doğu*, Y:6, S:40.
- KISAKÜREK, N.F.(1964). *Büyük Doğu*, Y:21, S:5.
- KISAKÜREK, N.F.(1964).*Büyük Doğu*, Y:21, S:8.
- KISAKÜREK, N.F.(1964). *Büyük Doğu*, Y:21, S:1.
- KISAKÜREK, N.F.(1964). *Büyük Doğu*, Y:21, S:9.

Arşiv Kaynakları

- BCA 030.10.86.570.4.
- BCA, 490.01.1423.700.1.16.
- BCA, 490.01.1423.700.1.17.
- BCA, 490.01.1423.700.1.18.
- BCA, 490.01.1423.700.1.21.
- BCA, 490.01.1423.700.1.22.
- BCA, 490.01.1423.700.1.141.
- BCA,490.01.1423.700.1.237.
- BCA. 490.01.1423.700.1.238.
- BCA, 010.09.175.531.1.7.
- BCA, 010.09.175.531.1.8.
- BCA, 010.09.175.531.1.9.
- BCA, 010.09.175.531.1.

EXTENDED ABSTRACT

Necip Fazıl's relation with politics is pragmatist. As politicians wanted to get his support as a masterwriter, he desired Politicians' support for the publication of his works and he also wanted his ideas to be applicable in policy. His relationship with politics started with Republican People's Party (CHP) and ended with Nationalist Movement Party (MHP). He has lots of letters, memories and negotiations which include supporting and inhibiting ideas to the politicians.

According to him, there was no movement of a cadre with honorable World view, since the Young Ottomans in Turkish History. Although The Republican People's Party (CHP) rescued Turkey from the enemies, they destroyed the Turkish Nation's soul and governed the country in a totalitarian way. Necip Fazıl criticized İnönü, in terms of being called as national chef, suppressing his paintings on the surface of the money, making his own sculptures, maintaining the country socially, economically, culturally weak.

The Democratic Party, was born without a thesis, as an anti-thesis and become unable to achieve the goals of the people's passive revolution. The Democratic Party hasn't got a new idea or movement that would neither lead the people to create a new soul, nor attract their own appreciation. Celâl Bayar, the founding member of the DP, was stranger and far to the Soul of Turks and the Islamic View, except from his ideas of individuals' freedom and public's desires. At the beginning, Adnan Menderes was a mysterious. Then he had an antithesis of every thesis in his soul. Nevertheless, Necip Fazıl did not wanted to give up him as a person and advised him to "govern or leave".

Necip Fazıl had benefited from the secret funds in order to publish and to maintain the publishing of Great East (Büyük Doğu) Magazine and he was guarded during the Menderes Period. Payment receipts and letters he wrote to Prime minister, also show this. As the product of 27 May, 1960, the debt to the Justice Party (AP) was not to be deceived any conspiracy of coalition and not connected to any palliative precautions. The capturing of the party by Demirel, instead of the moralists, meant that Masons would win. Although Necip Fazıl did not place in the party at the beginning, he had initially conveyed that he was hopeful about The National Nizam Party. But he had not seen the Soul of the Great East at any of the party. Necip Fazıl regarded politics as a tool, at the same time he had seen the liberation of the nation and youth in education. Necip Fazıl had criticized Erbakan and his friends for three reasons. First reason they had used the struggle that he brought himself to that day. While he was in prison by himself, they were not side with him. Second reason, Necip Fazıl was not brought close to the Party, no one Necip Fazıl wanted, was nominated. The third reason was that Erbakan had to form a coalition with the CHP after the 1973 elections. With this movement, Erbakan had saved the CHP and Necip Fazıl cutted his hope from MSP and approached the MHP also the idealistic youth. The struggle of the nationals against communism, their activeness and their respect to Necip Fazıl, showed that even the Nationalist party was away from ideology, this party could be reformed and improved. Necip Fazıl had evaluated communism in the scope of the conservative concepts such as God, nationality, holy things and Turkish history.

In the Turkish History, although a revolution which was made without the participation and will power of the society, proclamation of the Republic is a revolution in itself. Two World views, that influenced the opinions of Mustafa Kemal, had conceived Republic within the framework of Modernization (Westernism) and Turkism. One of the three strong ideas of the Second Constitutional Monarchy, Islamism, has not been any impact on its establishment and development, in terms of the downward shaping of the Republic. Atatürk had evaluated science as only mean to saving society from superstition and restraint. A fact that can not be ignored, Influence of positivism which is the prevailing

Hatice MUMYAKMAZ

tought of the period was dominant in his and in many of his contemporarie's ideas, lives and management styles.

One of the basic principles of the science of history is to understand and interpret every idea, event and personality in it's own period and avoid generalizations. The writing of objective history, is not to produce generations who are fan of Sultan Abdulhamid II or enemies of the unionists or praising the Ottoman Empire or being against the Republic, but writing of the objective history predicts to write as it is. Necip Fazıl's interpretations should be understand as an ideological description of Turkish history from Islamic master of poetry and prose. Besides it is certain that Necip Fazıl's ideas and opinions become a source of reference and it was found a response by politicians who prefer to do politics with "Islamic discourses".